

ב) והלחת מעשה אלהים המה  
והמכתב מכתב אלהים הוא חרות  
על הלחת. שנים. על מה אמר  
פעמים והמכתב מכתב?

שקדם שעשו ישראל העגל,  
ורצה הקדוש ברוך הוא לתת שתי  
תורות, שבכתב ושבעל פה  
האלו, על ידי משה לישראל -  
והלחת מעשה אלהים המה וגו'.  
והלוחות היו בדגמא ו"ה לוחות.  
ו"ה מכתב, מכתב שכתוב זהו  
ו"ה.

לוחות י"ה. מעשה אלהים המה  
- זו הבינה העליונה. ו"ה הם שתי  
זרועות. ו"ה מכתב - הם יעקב  
ורחל, שנקראו שמש וירח,  
ונקראו שני שדים, ונקראו אחד.  
ועל זה אמר, ו"ה מכתב מכתב  
אלהים הוא. חרות על הלחת, אל  
תקרי חרות אלא חרות, חרות  
ממלאך המות, ומשעבוד  
מלכיות, וכל החלאים הרעים של  
העולם.

וכיון שעשו את העגל, פרחו  
האותיות משני הצדדים פנים  
וימין. ואני אפתח לך הדרך הישר  
שתבין. אלימלך ונעמי, ומחלון  
ורות - בדגמא היו שני הלוחות.  
אלימלך ונעמי לוח אחד, ימין  
ושמאל. ומחלון ורות, פנים  
ואחור, לוח אחר. וכיון שעשו  
את העגל, הסתלק אלימלך  
ומחלון. נשארו רות ונעמי, שתי  
נקבות.

והרכו שתיהן, עד פי שמעו פי  
פקד ה' את עמו לתת להם לח"ם.  
שנתן פעם אחרת תורה, לוחות  
שניות.

והרכנה שתיהם עד בואנה בית  
לחם וגו', ותהם כל העיר עליהן.  
כל - זה צדיק. העיר - זה ציון,  
עיר דוד. ותאמרנה הזאת נעמי,  
שבשעה שנתנה תורה על הר  
סיני, כתוב (שמות) וכל העם ראים

ושמאל. שנתמר, (שם לב טז) והלחת מעשה  
אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות  
על הלחת, תרין, על מה אמר תרין זימנין  
והמכתב מכתב.

דקודם שעשו ישראל העגל, ובצא קודשא  
ברוך הוא למייהב תרין תורות, שבכתב  
ושבעל פה אליו, על ידא דמשה לישראל,  
והלחת מעשה אלהים המה וגו'. והלוחות  
היו בדוגמא ו"ה לוחות. ו"ה מכתב, דא הוא  
דכתיב ו"ה.

לוחות י"ה. מעשה אלהים המה, דא בינה  
עילאה. ו"ה, אינון תרין דרועין. ו"ה  
מכתב, אינון יעקב ורחל, שנקראו שמש וירח,  
ונקראו שני שדים, ונקראו חד. ועל דא אמר,  
ו"ה מכתב מכתב אלהים הוא. חרות על  
הלוחות, אל תקרי חרות, אלא חירות, חירות  
ממלאך המות, ומשיעבוד מלכיות, וכל מרעין  
בישין דעלמא.

וכיון דעבדו ית עגלא, פרחו אתוון מתרין  
סטרין פנים וימין. ואני אפתח לך הדרך  
הישר שתבין. אלימלך ונעמי, ומחלון ורות,  
בדוגמא דא תרין לוחות. אלימלך ונעמי לוח  
אחד, ימין ושמאל. ומחלון ורות, פנים  
ואחור, לוח אחר. וכיון דעבדו ית עגלא,  
אסתלק אלימלך ומחלון, נשארו רות ונעמי,  
תרין נקיבות.

ואורו תרוייהו, עד פי שמעו פי פקד ה' את  
עמו לתת להם לח"ם. דיהב זימנא  
אחרא אורייתא, לוחות שניות.

והרכנה שתיהן עד בואנה בית לחם ותהם כל  
העיר עליהן. כל, דא צדיק. העיר,  
דא ציון, עיר דוד. ותאמרנה הזאת נעמי,  
שבשעתא דאתיהבת אורייתא על טורא

את הקולת ואת הלפידים.  
 אז צווחה התורה, ואמרה, אל  
 תקראנה לי נעמי, אני מלאה  
 הלכתי, מפל שמחה ומפל  
 הטובות וכל החרות של העולם,  
 אפלו משעבוד מלכיות. אז  
 אמרה, למה תקראנה לי נעמי.  
 וזהו הסוד שאמר הקדוש ברוך  
 הוא על ידי משה, (שמות ל) וראית  
 את אחרי ופני לא יראו. פשרציתי  
 לתת תורה לישראל, ימין ושמאל  
 פנים ואחור - הם לא רצו, ועשו  
 את העגל. וכאן פשהם רוצים -  
 אני לא ארצה.

אמר, כף שמעתי, בזמן שרצה  
 הקדוש ברוך הוא לתת תורה  
 לישראל, נטל תורה שבכתב  
 ותורה שבעל פה, והלך הוא  
 לשאר העמים, ולא רצו לקבלם.  
 עד שהוריד אותם לישראל על  
 הר סיני.

אמרו מלאכי השרת: למי רוצה  
 הקדוש ברוך הוא לתת שתי  
 תורות הללו? אמר: לישראל,  
 שהם גורלי וחלקי, שכתוב (דברים  
 לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל  
 נחלתו, הרי שנים. ואני נותן להם  
 שתי תורות. ועוד, שעולים  
 בערבון עוללים ויונקים.  
 ובשבילם יתעוררו שתי התורות  
 הללו, שכתוב מפי עוללים  
 ויונקים יסדת עז.

ומכאן יוצא? משם יוצא, שכתוב  
 (ישעיה כח) את מי יורה דעה ואת  
 מי יבין שמועה גמולי מחלב  
 עתיקי משדים. את מי יורה דעה  
 - זו תורה שבכתב. ואת מי יבין  
 שמועה - זו תורה שבעל פה.  
 גמולי מחלב עתיקי משדים  
 - שבגללם ירדה תורה לישראל  
 על הר סיני.

ורו שכתוב (רות א) ותלכנה שתיים  
 עד בואנה בית לחם. לאן הלכו?  
 לשאר העמים, עד שעמדו

דסיני, כתיב, (שם כ יח) וכל העם רואים את הקלת  
 ואת הלפידים.

בדין צווחה אורייתא, ואמרה, אל תקראנה  
 לי נעמי, אני מלאה הלכתי, מפל חידו,  
 ומפל טבאן, וכל חירו דעלמא, אפילו  
 משעבוד מלכיות. בדין אמרה, למה תקראנה  
 לי נעמי.

ורא הוא רזא, דאמר קודשא בריך הוא על  
 ידא דמשה, (שם לג כג) וראית את אחורי ופני  
 לא יראו. פשרציתי למיהב אורייתא לישראל  
 ימין ושמאל פנים ואחור, הם לא רצו, ועבדו  
 נת עגלא. וכאן פשהם רוצים, אני לא ארצה.  
 אמר, הכי שמענא, בזמנא דבעא קודשא בריך  
 הוא למיהב אורייתא לישראל, נטל

קבע"ב תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ואזיל  
 הוא לגבי שאר עמין, ולא בעו לקבלא לון.  
 עד דנחית לון לישראל על גבי טורא דסיני.  
 אמרו מלאכי השרת, למאן בעי קודשא בריך  
 הוא למיהב תרין תורות אלין. אמר,  
 לישראל, דאינון עדבי וחולקי. דכתיב, (דברים  
 לב ט) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, הרי  
 תרין. ואנא יהיב לון שתי תורות. ועוד, דסלקי  
 בערבונא עוללים ויונקים. ובגנייהון יתערון  
 תרין תורות אלין. דכתיב, (תהלים ח ג) מפי עוללים  
 ויונקים יסדת עז.

ומהכא נפקא, מהתם נפקא, דכתיב, (ישעיה כח  
 ט) את מי יורה דעה ואת מי יבין  
 שמועה גמולי מחלב עתיקי משדים. את מי  
 יורה דעה, דא תורה שבכתב. ואת מי יבין  
 שמועה, דא תורה שבעל פה. גמולי מחלב  
 עתיקי משדים, דבגנייהון נחתא אורייתא  
 לישראל על טורא דסיני.

הרא הוא דכתיב, ותלכנה שתיים עד בואנה

בית לָחֶם. לְאֵן הִלְכוּ. לְשָׂאָר עַמּוּן, עַד דְּקִיּוּמוֹ יִשְׂרָאֵל עַל טוֹרָא דְסִינֵי. כִּיּוֹן דְּנִחַתּוֹ תוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, מִיַּד וְתַהוּם כָּל הָעִיר עֲלִיהֶן וְתַאמְרָנָה הַזֹּאת נְעַמִּי. הַזְדַּעְזַע כָּל הָעוֹלָם, וְאָמְרוּ, זֶה הִיא הַתּוֹרָה חֻמְדָּה גְנוּזָה? מִיַּד - וְכָל הָעַם רֹאִים אֵת הַקּוֹלוֹת וְאֵת אֵז אֲמָרָה, הַזֹּאת נְעַמִּי, זֶה הִיא הַלְפִידִם. כִּדִּין אֲמַרְתָּ הַזֹּאת נְעַמִּי. דָּא הוּא נְעִימוֹ דְאֹרִייתָא.

וְלֹא יָדְעֵי יִשְׂרָאֵל עֲנִשָּׂא דְאֹרִייתָא, עַד דְּאָתוּ לְמָרָה, דְּכָתִיב, (שמות טו כה) שָׁם שָׁם לֹו חֶק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְהוּ. כִּדִּין אֲמָרָה אֹרִייתָא, קְרַאנְךָ לִי מָרָא. וְאַרְכְּבִיָּה תִלַּת פְּרָסִי, וְהוּא עָסִיק עִמָּהוֹן בְּאֵלִין רְזִינָא. קְרַאוּ עֲלֵיהּ, (שה"ש ו ז) כְּפָלַח הַרְמוֹן רִקְתָּךְ. אֲפִילוּ הַרִיקְנִין שְׁבִישְׂרָאֵל מְלֵאִין תּוֹרָה וּמִצּוֹת כְּרִימוֹן.

אָמַר לֹו, כִּדִּין הוּוּ יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְרֵן בְּאֹרִייתָא, אֲתַעְטְרוּ בְּשִׁמְחָהּ גְּלִיפִין עֵילְאִין. כִּיּוֹן דְּעַבְדוּ יַת עֲגָלָא וְסָרְחוּ, וְהוּוּ מִיִּיתֵי מִשָּׁה אֹרִייתָא, כְּתִיבָא עַל לִוְחִין דְּאַבְנִין עֲלָאִין, מְלִיִּין מִכָּל טְבָאן, חִירוֹת מִמְּלֵאךְ הַמּוֹת, וּמִשְׁעַבּוּד מִלְכִּיּוֹת, וּמִכָּל מְרַעִין בִּישִׁין דְּעֲלָמָא.

כִּיּוֹן דְּחִמָּא מִשָּׁה יַת עֲגָלָא, פְּרַחוּ אֲתוּוֹן, וְכִלְהוּ סִלְקוּ לְעֵילָא, כִּדִּין צְוּוּחָא אֹרִייתָא וְאֲמָרָה, אָנִי מְלָאָה הַלְכְתִּי, מִכְּמָה טְבִין לְיִשְׂרָאֵל, וְהַשְׁתָּא אַהֲדַרִּית רִיקָם לְמַגְנָא, דְּלֹא מְהֵינִית לְהוּ. כִּדִּין צְוּוּחוּ עֵילְאִין, וְאָמְרוּ, (הושע י א) אוֹי לָהֶם כִּי נִדְדוּ מִמְּנִי. וְוִי לְהוֹן, דְּלֹא אֲתַקִּימוּ בְּמַהִימְנוּתָא דְמֵאֲרִיהוֹן.

רְבִי אֶלְכָסְנִדְרָאִי לְטַעְמִיָּה, דְּאָמַר ר' אֶלְכָסְנִדְרָאִי, הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוֹף הֵם שׁוֹתְפִין יַחַד, וְהוֹלְכִים מְזָה הָעוֹלָם כְּיַחַד. עַד בְּאַנְה

יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינֵי. כִּיּוֹן שְׂיָרְדוּ תוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, מִיַּד וְתַהוּם כָּל הָעִיר עֲלִיהֶן וְתַאמְרָנָה הַזֹּאת נְעַמִּי. הַזְדַּעְזַע כָּל הָעוֹלָם, וְאָמְרוּ, זֶה הִיא הַתּוֹרָה חֻמְדָּה גְנוּזָה? מִיַּד - וְכָל הָעַם רֹאִים אֵת הַקּוֹלוֹת וְאֵת הַלְפִידִם. אֵז אֲמָרָה, הַזֹּאת נְעַמִּי, זֶה הִיא הַלְפִידִם. כִּדִּין אֲמַרְתָּ הַזֹּאת נְעַמִּי. דָּא הוּא נְעִימוֹ דְאֹרִייתָא.

וְלֹא יָדְעוּ יִשְׂרָאֵל הָעֲנִשָּׂא שֶׁל הַתּוֹרָה, עַד שֶׁבָּאוּ לְמָרָה, שְׁכַתּוּב (שמות טו) וַיְבֹאוּ מִרְתָּהּ. וְכַתּוּב, שָׁם שָׁם לֹו חֶק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְהוּ. אֵז אֲמָרָה הַתּוֹרָה, קְרַאנְךָ לִי מָרָא. וְהַרְבִּיבוּ שְׁלֹשׁ פְּרָסוֹת, וְהוּא עוֹסֵק עִמָּהֶם בְּסוֹדוֹת הַלְלוּ. קְרַאוּ עֲלֵי, כְּפָלַח הַרְמוֹן רִקְתָּךְ. אֲפִילוּ הַרִיקְנִים שְׁבִישְׂרָאֵל מְלֵאִים תּוֹרָה וּמִצּוֹת כְּרִימוֹן.

אָמַר לֹו, אֵז הָיוּ יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְרִים בְּתוֹרָה, הַתְּעַטְרוּ בְּשִׁמּוֹת חֻקּוֹקִים עֲלִיוֹנִים. כִּיּוֹן שְׁעִשׂוּ אֵת הָעֲגָל וְסָרְחוּ, וְהָיָה מְבִיא מִשָּׁה אֵת הַתּוֹרָה, כְּתוּבָה עַל לִוְחוֹת שֶׁל אֲבָנִים עֲלִיוֹנִים, מְלֵאִים מִכָּל טוֹבוֹת, חֲרוֹת מִמְּלֵאךְ הַמּוֹת, וּמִשְׁעַבּוּד מִלְכִּיּוֹת, וּמִכָּל הַמַּחְלוֹת הַרְעוֹת שֶׁל הָעוֹלָם.

כִּיּוֹן שְׂרָאָה מִשָּׁה אֵת הָעֲגָל, פְּרַחוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְכִלְמָם עָלוּ לְמַעְלָה. אֵז צְוּוּחָה הַתּוֹרָה וְאֲמָרָה, אָנִי מְלָאָה הַלְכְתִּי, מִכְּמָה טוֹבוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְעַכְשָׁו חֲזַרְתִּי רִיקָם לְחֹנֶם, שְׁלֹא מוֹעִילָה לָהֶם. אֵז צְוּוּחוּ הָעֲלִיוֹנִים, וְאָמְרוּ, (הושע י) אוֹי לָהֶם כִּי נִדְדוּ מִמְּנִי. אוֹי לָהֶם שְׁלֹא עָמְדוּ בְּאַמְנוּנָה שֶׁל רְבוּנָם.

רְבִי אֶלְכָסְנִדְרָאִי לְטַעְמוֹ. שְׂאֵמַר רְבִי אֶלְכָסְנִדְרָאִי, הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוֹף הֵם שׁוֹתְפִים יַחַד, וְהוֹלְכִים מְזָה הָעוֹלָם כְּיַחַד. עַד בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם. וְלִמָּה נִקְרָאת כֵּךְ? אֵלָּא בֵּית הַדִּין וְקִטְרוּגָא שֶׁל הַדִּין וְקָרַב יֵשׁ